

Rellen en geweld, met 345 machteloze burgemeesters

Door [Eduard Bomhoff](#) - 22 augustus 2020

Geplaatst in [Democratie](#) - [Veiligheid](#)

Almere, Breda, Apeldoorn, Arnhem, Enschede, Amersfoort, Zaanstad, Haarlemmermeer, Den Bosch, Zwolle, Zoetermeer, Leiden, Leeuwarden, Ede, Dordrecht, Alphen, Alkmaar, Emmen, Delft, Venlo, Deventer. 21 Steden met meer dan honderdduizend inwoners waar de burgemeester geen enkele greep heeft op de politie.

Alleen in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam werkt nog de 'driehoek' van burgemeester, politiechef en Openbaar Ministerie, zoals we weten van de foute demonstratie van Femke Halsema en eerder bij de branden op het strand van Scheveningen tijdens burgemeester Pauline Krikke.

Behalve die drie steden is er nergens een 'driehoek', want de politie heeft sinds 2012 tien regionale chefs die de baas zijn over een gebied zo groot als een provincie met tientallen gemeentes. Per regio heeft dan alleen de burgemeester-voorzitter van die regio nog enige kans op dagelijks contact met zijn politiechef. Dat geldt voor Utrecht, Eindhoven, Tilburg en nog zeven andere steden, maar overal elders is de burgemeester compleet uitgespeeld.

Hoe de burgemeesters onmachtig werden

Het afschaffen van de gemeentepolitie en de overgang, in twee fasen - eerst in 1994, daarna nog radicaler in 2012 - naar deze nieuwe structuur was volgens de voorstanders nodig vanwege de

Rellen en geweld, met 345 machteloze burgemeesters

organisatie van de meldkamers, steeds diepere investeringen in IT, en het opzetten van gespecialiseerde regionale en landelijke teams voor de grote criminaliteit.

Dat lijkt logisch voor de politie als business, hoewel ik zou denken dat een ouderwetse veldwachter Bromsnor in een dorp zoals het Brabantse Best op zijn fiets misschien meer kans had om te zien of een varkensstal zonder varkens was omgebouwd tot drugslab, of een afhaal-restaurant zonder klanten tot witwascentrum, dan een vergadertijger van de betreffende politieregio Oost-Brabant die op de A2 de afslag Best moet overslaan omdat hij haastig op weg is van overleg in Den Bosch (politie regiokantoor voor Oost-Brabant) naar vervolg-overleg in Eindhoven (zetel van de regio-burgemeester).

Wel verantwoordelijk, niet bevoegd

De burgemeester van Best wordt door zijn bezorgde burgers aangesproken op 'zware criminaliteit, schietpartijen, witwaspraktijken en gevaarlijke bedrijfsterreinen' en de gemeenteraad vergadert over een plan, maar zo'n plan blijft slap papier, want burgemeester en Raad heben niets meer te vertellen. Best is één van 38 gemeenten in de regio en heeft met 29821 burgers (ongeteld de zware criminelen van buiten - zie de video) niet meer dan twee procent van de 1,4 miljoen inwoners in Oost-Brabant.

Als de burgemeester van Best iets wil van de politie dan kan hij dat inbrengen in een vergadering van de 38 collega-burgemeesters. Maar, luister naar een burgemeester-voorzitter die wordt aangehaald in een recent rapport van de Stichting Maatschappij en Veiligheid (voorzitter Pieter van Vollenhoven) : 'Vergaderingen met 38 burgemeesters nemen geen beslissingen. In plaats van besluitvorming of advisering wordt het bespreken van "interessante thema's" de belangrijkste functie van dit overleg: zijn er leuke *best practices*?'

Eens per jaar, stel ik me voor, komt er in zo'n massale vergadering een rapport dat voorlegt hoe de situatie in x van de 38 gemeenten is verbeterd sinds het vorige jaar, en in y gemeenten is achteruit gegaan. Zo lang x maar groter is dan y, kan de vergadering overgaan naar het volgende punt op de agenda, en moet de arme burgemeester van Best zijn hoop stellen op een ogenblik aandacht van de regiochef in de koffiepauze.

Het vertrek van Cees Waal

De reorganisatie van de politie in regio's en districten begon in 1993. Cees Waal, klasgenoot en studievriend, was burgemeester van Deventer en trad af uit protest. *'Taak gemeente wordt uitgehouden. Burgemeester van Deventer vertrekt'* kopte dagblad Trouw op 3 juli 1993: 'Waal betrok de Deventer politie bij de uitvoering van projecten voor sociale vernieuwing. Het was hem dan ook een doorn in het oog, dat hij de zeggenschap over de politie per 1 januari 1994 officieel zou zijn kwijtgeraakt.'

Ik herinner me hoe Cees Waal mij ook vertelde over samenwerking met de politie vóór thuiswedstrijden van Go Ahead (toen in de eredivisie). Waal vond het disfunctioneel en potentieel gevaarlijk om voortaan te moeten bellen met Zwolle in de vaak spannende uren vóór en na de match, en hield daarom het burgemeesterschap voor gezien. Hij zei tegen Trouw uit ervaring te weten dat de

Rellen en geweld, met 345 machteloze burgemeesters

plaatselijke bevolking de gemeente vaak veel meer macht toedenkt dan de lokale overheid in werkelijkheid heeft.

Alle kans op rellen en vernielingen

Maandblad Vrij Nederland had deze week een rapportage over de Schilderswijk in Den Haag waar burgemeester Van Aartsen samen met de politie had gewerkt aan meer vertrouwen tussen bewoners en overheid en zo ook aan de rust en veiligheid in de wijk. Van Aartsen kon dat doen, want hij had bevoegdheden over de politie. In 352 gemeenten kan die samenwerking niet meer op dagbasis.

In een "gewoon" jaar is het al ondemocratisch en ongewenst dat buiten de drie grote steden geen enkele burgemeester continu kan adviseren over de politie en samen met de politie-professionals kan beslissen over strategie, tactiek en de aanpak van probleemwijken.

Na vijf maanden covid-19, zonder uitzicht op een einddatum, met alle teleurstellingen voor studenten en stagiaires in het hoger onderwijs, met massaal verlies van inkomen voor veel gezinnen, met faillissementen voor zo veel winkels en bedrijven, moeten steden rekening houden met de kwade kans op rellen, vernielingen en in brand gestoken auto's. Dat samenwerking tussen politie en burgemeester op dagbasis ontbreekt in 352 van de 355 gemeenten is dan erger dan ondemocratisch en ongewenst: het is roekeloos.